

Dějepis práce od 14. 4. do 17. 4.

Moji milí osmáci,

pomalu se blížíme k tématu první světové války. Než se k němu dostaneme, musíme si ještě projít dějiny jednotlivých evropských i neevropských států a kulturu, která lidi v 19. století ovlivnila. Možná pro Vás toto učivo není zajímavé, ale je velmi důležité.

Události, které se v druhé polovině devatenáctého století odehrály, ovlivnily první polovinu dvacátého století a některé dokonce ovlivnily naše žití do dnešních dnů. Tento týden si konečně sjednotíme Itálii. Také se podíváme do Anglie, která v této době zažila jedno ze svých nejvýznamnějších a nejznámějších období. Francii si zopakujeme a přidáme nějaká fakta, protože o té jsme si většinu informací řekli již při revoluci 1848.

Doufám, že jste si užili Velikonoce a krásného počasí.

Zdraví Vás Lucie Jelínková.

Video k tématu:

<https://www.televizeznam.cz/video/vylety-do-minulosti/korunovace-kralovny-viktorie-28-cerven-1838-317082>

<https://www.televizeznam.cz/video/slavedny/den-kdy-byla-prijata-prvni-zenevska-umluva-22-srpen-151967>

Nově natočený seriál Viktorie, jsou i filmy o ní 😊

Sjednocení Itálie

- Italové proces sjednocení nazývají **Risorgimento** – doslova to znamená znova vznikat.
- Jediným samostatným královstvím bylo Sardinské.
- Sardinie našla krátkodobého spojence ve Francii → získali velkou část Itálie, kromě **BENÁTSKA**.
- Sjednotitelem Itálie je GIUSEPE GARIBALDI [džuzepe garibaldy].
- **1861- DOŠLO K VYHLÁŠENÍ SAMOSTATNÉ ITÁLIE, 1. KRÁLEM SE STAL VIKTOR EMANUEL.**
- Po pruských válkách se k Itálii připojil **PAPEŽSKÝ STÁT A BENÁTSKO**.

Velká Británie

- Vládla **královna Viktorie- VIKTORIÁNSKÉ OBDOBÍ**.
- Viktorie byla konzervativní panovnicí, přesto se za její vlády Británie obrovsky rozvíjela.
- Královna Viktorie se stala „tchýní Evropy“ – její potomci se provdali do dalších královských rodin po celé Evropě.
- **Velká Británie byla nejsilnější koloniální velmocí.**
- Kolonie byly rozděleny na dominia- zde žili evropští osadníci, tyto kolonie měly královnu pouze jako formální hlavu, jinak měly svůj parlament.
- **Kolonie VB: Najdi je a vypiš si je do sešitu!**

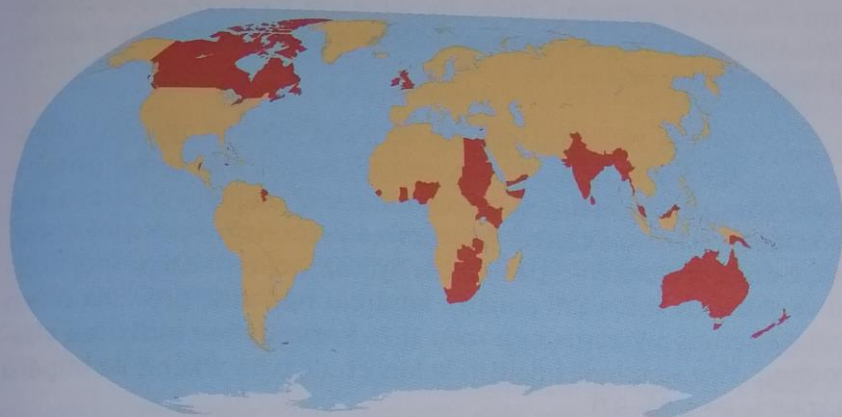
Francie

- Vládl zde císař Napoleon III., který v roce 1870 prohrál francouzsko- pruskou válku → Francie musela Německu platit obrovské finanční částky (reparace) a odevzdat území Lotrinska a Alsaska!!
- Napoleon byl v jedné z posledních bitev zajat → v roce 1871 vznikla republika.
- Po vzpamatování se z porážky se Francie opět začala zajímat o kolonie a rozšířila jejich počet v Africe – **Vypiš si dvě francouzské kolonie!!**
- Francie měla s Německem neustále napjaté vztahy → spojila se proto se svými tradičními soupeři Ruskem a Velkou Británií.

VELKÁ BRITÁNIE ZA KRÁLOVNY VIKTORIE

Viktoriánská doba

V letech 1837–1901 vládla ve Velké Británii **královna Viktorie** a celé toto období britských dějin se proto označuje jako **viktoriánské** (→ Obr. 1). Postavení země bylo v této době mezi ostatními státy světa zcela výjimečné. Británie zažívala největší hospodářský a velmocenský vzestup v celé historii, aniž by ji postihly revoluční otřesy, a stala se **nejvlivnější světovou velmocí**. Poddanými britské koruny byla čtvrtina světové populace a patřila jí pětina zemského povrchu (→ Obr. 2).

Obr. 2 – Britské impérium na přelomu 19. a 20. století

Bylo největší koloniální říší té doby. K impériu patřila jednak **dominia**, jako byla **Kanada, Austrálie, Nový Zéland a jižní Afrika**, a také **kolonie**, jako například **Indie** či některá území v Africe. V zahraniční politice se Britové řídili zásadou takzvané „**skvělé izolace**“, která spočívala v nezapořádání se do trvalých společenství s jinými státy.

Volební reformy

Za vlády královny Viktorie (→ Obr. 3) došlo k **upevnění demokratického parlamentního systému**. Velká Británie byla konstituční monarchií, výkonnou moc tak měla ve svých rukou **vláda**, v jejímž čele stál **ministrský předseda**. Vláda byla odpovědná Dolní sněmovně Parlamentu, do níž probíhaly volby. **Právo volit** bylo omezeno majetkovým cenzem (volit mohli pouze obyvatelé vlastníci majetek určité hodnoty), postupně ale docházelo k volebním reformám, jimiž se majetková hranice umožňující volit snižovala. V 70. letech tak počet voličů dosáhl asi 2 milionů. Ženám a nemajetným bylo ovšem volební právo přiznáno až po první světové válce.

Konzervativci, liberálové

O přízeň těchto voličů tradičně bojovaly dvě politické strany – **konzervativci a liberálové**. Konzervativní strana měla podporu mezi velkostatkáři, šlechtou a anglikánskou církví. Prosazovala především dodržování tradic, ale také sociální zákony zlepšující podmínky života nejchudších, například stanovení maximální týdenní pracovní doby na 56 hodin. Liberálové byli podporováni průmyslovou a obchodní buržoazií a prosazovali svobodné podnikání a obchod.

- Vysvětli, co je typické pro konstituční monarchii.
- Které kolonie měla Velká Británie v 18. století?
- Vysvětli, proč se určitému období anglických dějin říká alžbětínská doba.

Obr. 1 – Královna Viktorie
Viktorie nastoupila na trůn ve svých 18 letech (portrét pochází z doby, kdy bylo královně 23 let) a **vládla více než 63 let**.

- Zjisti, zda některý z panovníků Anglie nebo Velké Británie vládl déle než královna Viktorie.

Obr. 3 – Královna Viktorie ve vdovských šatech tři roky po smrti svého manžela prince Alberta
Viktorie bývá považována za velmi **konzervativní panovníci**, která i díky svému manželovi a dalším rádcům získala všeobecný respekt a uznání. Královská rodina se stala symbolem tradiční Anglie, v níž **společnost velmi dbala na rodinu a mravní bezúhonnost**.

Obr. 4 – První poštovní známka na světě – Penny Black [blek]

Původní systém, kdy poštovní platil adresát a částka se odvíjela například i od vzdálenosti, byl poprvé nahrazen v roce

1840 právě v Británii jednotným poplatkem, který zaplatil odesílatel tím, že si zakoupil známku. Podle některých odhadů během dalších dvaceti let počet odesílaných dopisů desetkrát vzrostl.

- Jmenuj další příklady z historie i nedávné doby, které měly na mezilidskou komunikaci výrazný vliv.

VELKÁ BRITÁNIE ZA KRÁLOVNY VIKTORIE

Obr. 5 – Gentleman [džentlmen]

Ve viktoriánské době se prosadil mezi zámožnými vrstvami společnosti vzor muže – **gentlemana** s upraveným zevnějškem (k němu patřil klobouk, vycházková hůl a kravata) a seriózním chováním.

Obr. 6 – Sherlock Holmes [šerlok holms] Příběhy **nejslavnějšího detektiva** všech dob jsou zasazeny do Londýna viktoriánské doby.

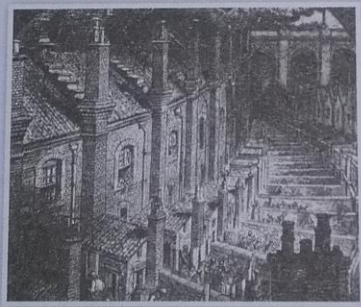
• Zjistí, jak se jmenoval Holmesův věrný přítel a společník a kdo je autorem těchto detektivních příběhů.

Hladomor v Irsku

Irské zemědělství se specializovalo na produkci masa pro anglický trh. Vesnické obyvatelstvo v Irsku tak bylo jako na hlavní zdroj stravy odkázáno na brambory. Neúroda brambor, ke které došlo v důsledku plísňe, vedla k hladomoru, během nějž zemřel milion lidí a další milion zemi opustil. Nejvíce Irů odešlo do Spojených států.

• Pokus se vysvětlit, proč může být specializace na jedno odvětví v hospodářství nebezpečná.

dominium = původní britská kolonie, která díky převaze bílých kolonizátorů nad domorodým obyvatelstvem získala samosprávu a samostatnější postavení
kolace = odloučení, oddělení
seriózní = odpovědný, vážný, spolehlivý

Obr. 7 – Chudinská čtvrť v Londýně

Ve viktoriánské době se **mnoha lidem dařilo dobře**, byli bohatí a mohli zaměstnávat i služebnictvo (→ Obr. 5). **Jiní však žili velmi chudě** v ubohých a přeplněných domech. Na konci vlády královny Viktorie žilo ve městech již 80% obyvatel země. Ve městech byly zřizovány policejní sbory, budována kanalizace a zaváděna veřejná doprava.

V průběhu 19. století, které je pro dlouhou dobu vlády královny Viktorie označováno jako viktoriánská doba, se Velká Británie stala nejvýznamnější velmocí tehdejšího světa. Došlo také k upevnění demokratického parlamentního systému se dvěma tradičními parlamentními stranami – konzervativci a liberály. Pro svůj průmyslový náskok byla země označována také jako „dílna světa“.

1. Jmenuj hlavní důvody, proč byla Velká Británie v době vlády královny Viktorie považována za nejvýznamnější velmoc tehdejšího světa.
2. Ke kterým změnám ve volebním systému v Británii v 19. století došlo?
3. Vysvětli rozdíl mezi konzervativci a liberály.
4. Zhodnoť, jaký byl význam kolonií pro britské impérium. Které nejvýznamnější kolonie Velká Británie ovládala?
5. Jmenuj typické znaky viktoriánské doby.

T. Deary – *Bídni Viktoriáni*

SJEDNOCENÍ ITÁLIE

Obr. 1 – Camillo Cavour Dlouholetý předseda vlády se zasloužil o to, že Sardinské království začalo dohánět hospodářsky náskok ostatních evropských států. Omezil moc církve, podporoval rozvoj průmyslu a nemalou měrou se **zasloužil** také o **sjednocení Itálie** pod vládou savojské dynastie.

Obr. 2 – Jezdecká socha G. Garibaldiho Tento **revolucionář a italský národní hrdina** se zapojil v mládí do činnosti hnutí Mladá Itálie, později se účastnil revolučních bojů v Jižní Americe. Po návratu do vlasti velel oddílům dobrovolníků v bojích v roce 1848, v roce 1859 jako generál bojoval u Magenty i u Solferina, později získal pro sardinského krále Sicílii a Neapolsko.

- Vysvětlí, proč je Garibaldi označován jako „hrdina dvou světů“.
- Pokus se vysvětlit, proč je Garibaldi zobrazen právě tímto způsobem.

Rakousko-sardinská válka

První pokusy o sjednocení Itálie v letech 1848–1849 skončily neúspěšně (→ s. 75). Proti byla především habsburská monarchie ovládnutá na Apeninském poloostrově bylo **Sardinské království**, kde vládl král **Viktor Emanuel II.** ze savojské dynastie a ministerským předsedou byl **Camillo Cavour** [kamilo kavúr] (→ Obr. 1). Těm se podařilo získat spojence proti Rakousku ve Francii, již vládl Napoleon III. V roce 1859 došlo k **rakousko-sardinské válce**, v níž bylo rakouské vojsko poraženo v bitvách u Magenty [maženty] a u Solferina (→ Bitva u Solferina). Sardinské království tak **získalo Lombardii**. **Ve střední Itálii** současně vypukla **lidová povstání**, zdejší dobrovolníci svrhli prorakouské vládcy a v plebiscitech se rozhodli pro připojení k Sardinskému království.

Bitva u Solferina

Bitva u Solferina, již se osobně zúčastnil také císař František Josef I., skončila porážkou Rakouska. Tato neblahá zkušenost vedla císaře k tomu, že se již nikdy žádné další bitvy osobně nezúčastnil. Švýcar **Henri Dunant** [ánri dynó] ošetřoval po bitvě u Solferina zraněné vojáky a pod dojmem této zkušenosti navrhl založit mezinárodní organizaci na pomoc raněným vojákům. V roce

1863 se v Ženevě konala konference, kde byl založen **Mezinárodní výbor Červeného kříže**.

- Vyjádři vlastními slovy, co je úkolem Červeného kříže.

Vznik Italského království

Na jaře 1860 vypuklo povstání proti vládě Bourbonů v Království obojí Sicílie a **Giuseppe Garibaldi** [džuzeppe] (→ Obr. 2) se se zhruba tisícovkou dobrovolníků přeplavil z Janova na Sicílii, celý ostrov s pomocí povstalců, kteří se k němu přidali, dobyl a ovládl i jih Apeninského poloostrova. Toto **území pak předal sardinskému králi**. V roce 1861 vyhlásil společný italský parlament **Italské království**, jehož vládcem se stal sardinský král jako **Viktor Emanuel I.** (→ Obr. 3).

Připojení Benátska a Říma

Když vypukla válka mezi Pruskem a Rakouskem roku 1866, o níž se dozvíte v následující kapitole, bojovala Itálie jako spojenec Pruska. Ačkoli se samotnému italskému vojsku na bojištích příliš nedařilo, Prusko jako vítěz války zajistilo svému spojenci Itálii **zisk Benátska**. Posledním územím, které nebylo součástí Italského království, byl papežský stát, který se měl ochráně Francie. Po porážce v prusko-francouzské válce v roce 1871 (→ s. 87) již nemohla Francie dále bránit **papežský stát** a Viktor Emanuel I. jej vojensky obsadil. Došlo tak ke **konečnému sjednocení Itálie**. Hlavním městem se roku 1871 stal Řím, papeži byl vyhrazen Vatikán.

Obr. 3 – Po rakousko-sardinské válce získalo Sardinské království Lombardii a Francie získala Savojsko. Po plebiscitech se k Sardinskému království připojily Toskánsko, Modena, Parma a Romagna [romaňa]. Po připojení Neapolska se Sicílií vzniklo Italské království, jehož hlavním městem byl nejprve Turín a později Florencie. V roce 1866 bylo připojeno k Italskému království Benátsko. Během sjednocování Itálie se také postupně zmenšovalo území papežského státu, samotný Řím byl připojen roku 1870.

Ke sjednocení Itálie došlo mezi lety 1859–1871. Hlavní zásluhu na tom sjednocení mělo Sardinské království. Po válce s Rakouskem a připojení Sicílie a Neapolska bylo vyhlášeno Italské království. Hlavním městem se stal Řím, z jehož území byl později vyčleněn Vatikán.

1. Popiš, jak bylo rozděleno území dnešní Itálie před rokem 1859.
2. Vysvětlí, jak přispělo spojenectví Sardinského království s Francií a Pruskem ke sjednocení Itálie.
3. Vytvoř schéma popisující jednotlivé fáze sjednocení Itálie.
4. Jmenuj osobnosti, které přispěly ke sjednocení Itálie.

